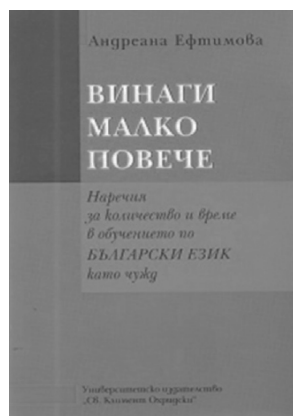

МОЖЕ ДА СЕ ПИШЕ ИНТЕРЕСНО И НА НАУЧНИ ТЕМИ

Андреана Ефтимова.
Винаги малко повече.
София, 2010.

Наскоро публикуваната монография на А. Ефтимова „Винаги малко повече. Наречия за количество и време в обучението по български език като чужд“ е доказателство, че и за абстрактни езикови явления може да се пише не само с научна строгост и аргументираност. Предпоставка за успеха на изданието са разностранните интереси на авторката в областта на социолингвистиката, психолингвистиката, текстова лингвистика, теорията и практиката на езиковото обучение и пр. Дългогодишният ѝ опит като преподавателка по български език на чужденци служи за надежден коректив при подбора и обосновката на функционални лингвометодически решения. Постиганията на А. Ефтимова са намерили и намират приложение в университетски учебници и в учебни помагала за средното уявилище.

Обект на анализ в най-новата книга на А. Ефтимова са схващания за наречието, отразени в стойностни проучвания. В цитираните 71 заглавия на български, руски и английски език намират израз модерни виждания за същността на наречието и за неговите функции в словосъчетанието, изречението и в текста. Лингвистичната компетентност на авторката

е допринесла за успешния анализ на общи и конкретни проблеми въз основа на идеи от различни направления (описателна граматика, генеративно-трансформационна граматика, функционална лингвистика). Същевременно са защитени убедително различни от традиционно приетите становища и са предложени собствени решения по изследваните проблеми. Например независимо от съществуващото разделение на наречията за количество и време, Ефтимова оформя от тях други две групи наречия според комбинативните им възможности с определени граматически категории в изразяването на определени значения – аспектиални и темпорални. Изследователката е успяла да систематизира комбинативните възможности на наречията с определени части на речта и да изведе основните им значения и употреби.

Структурата на труда е логична и стройна. В кратък предговор авторката изяснява обекта и предмета на изследването – „ролята на наречията при представянето и осмислянето на значението и употребата на някои граматически категории в учебници по български език като чужд (в степените A_1 , A_2 и B_1), както и анализ на отразяването на тези взаимозависимости в урочните статии от два учебника“ („Български език за чужденци – общ курс“ и „Учете български език“). Авторката е подчертала ясно, че „при анализа акцентът е върху обзора на съществуващата традиция при въвеждането на наречия за представяне на значението и на функционирането на някои граматически категории като число, степен, вид и време“, както и „върху обобщението на възприетите лингвометодически схващания за наречията в лингвистичната и учебната литература“.

Разглежданият труд е обхватно изследване: през призмата на наречието се интерпретират основни лингвометодически проблеми на обучението по български език като чужд. За теоретична рамка на изследването служат

схващанията за наречието в няколко вида граматика, различаващи се по научноизследователски процедури. В първата глава наречието се анализира като морфологична и функционално семантична категория. Всяка следваща глава започва с теоретично обсъждане на съответното съчетание с наречие. Прави се обстоен анализ на дистрибуцията на тези съчетания в разглежданите два учебника.

Евристичните възможности на авторката са се проявили в детайлната интерпретация на отношенията *наречие – глагол, наречие – наречие, наречие – съществително име, наречие – прилагателно име*. Функционални са разсъжденията на авторката за понятието *пресечно поле*, отразяващо общите точки между интерфериращите се полета; обозначено с термините *количествена определеност/неопределеност* като „среща“ на полето на количеството и полето на определеността и количествената аспектиалност, обединяваща полето на количеството, определеността и аспектиалността. Тези интерпретации, използвани при анализа на отношенията *наречие – съществително име* и *наречие – глаголно време*, имат не само експликативна, но и прогностична стойност в лингвистичните анализи, осъществявани в учебна и неучебна обстановка.

Специално отбелязване заслужава системата от експериментални проверки, с помощта на които авторката постига точност при изясняване на слабостите, които се допускат в практиката на обучението, и налагат промени в него.

А. Ефтимова излиза от схващането за учебника по български език като микромодел на цялостния образователен процес. С приноси се отличава анализът на словосъчетания с наречие,

разглеждани в минимален контекст – според авторката в началния етап на обучението е възприета именно тази практика. Функционални са обособените лингвометодически схващания за ролята на наречието в процеса на обучението и в бъдещата речева дейност на изучаващите български език. Евристичните възможности на авторката се проявяват и при обосноваването на системата от упражнения като образователен проект и като модел на образователно взаимодействие на занятията по български език като чужд. Убедителни са предложенията за организиране на граматическия материал и за допълнителни учебни задачи в учебниците по български език като чужд за степени A_1 , A_2 и B_1 . Такива са например таблиците за представяне на двата вида и времената, както и моделите за упражнения, които проверяват осъзнаването на ролята на наречието при функционирането на тези, а и на други граматически категории.

Приложенията имат прагматична стойност. Представените структурни схеми разкриват дистрибуцията на изучаваното явление в разглежданите учебници и ще послужат за оптимизиране на бъдещи учебници – основа на работата по български език като чужд.

Монографията на А. Ефтимова е явление в българската лингвистична и лингвометодическа литература. Функционалната значимост на труда намира израз в задълбочения синтез на съвременни схващания за мястото на наречието в българската езикова система и за възможностите, които предлага изследваното езиково явление за оптимизиране на образователния процес по български език като чужд.

КИРИЛ ДИМЧЕВ